

УДК 061.237(475):304.3(477.83-25) “192/3”

*Тарас ГОРБАЧЕВСЬКИЙ***ПОЛЬСЬКІ ГРОМАДСЬКІ ЛІТЕРАТУРНІ
ТОВАРИСТВА В СУСПІЛЬНО-КУЛЬТУРНОМУ ЖИТТІ
МІЖВОЄННОГО ЛЬВОВА**

Розглянуто діяльність представників польської літератури у Львові, науково-дослідну працю літературних організацій міста та їхню роботу на загальнодержавному рівні.

Ключові слова: Львів, Польща, літературні організації, поетичні групи.

У міжвоєнний період польська література Галичини перебувала під впливом модерних тенденцій західноєвропейського мистецтва. Однак її особливостями залишалися постромантичні моменти в поезіях А. Асника та Я. Каспровича. Значний вплив на львівських літераторів мала творчість С. Пшебишевського, речника модернізму, який створив експресіоністичні образи під впливом фрейдистських ідей¹.

Зі Львовом пов'язано багато імен польських письменників, які деякий час тут мешкали: Г. Запольська, Б. Шульц, З. Герберт, С. Лем, Я. Каспрович, Л. Стафф та інші². Найвизначнішим поетом-львів'янином, який продовжував працювати і в міжвоєнний період, залишався Л. Стафф. Ще на переломі XIX–XX століть, під час навчання в університеті, він входив разом із М. Вольською та О. Ортвіном у літературну групу “Планетників” (“Planetników”), а першу книжку видав у 1901 р. Уже в незалежній Польщі Л. Стафф за свою поетичну працю отримав у 1927 р. державну нагороду, а з 1934 р. виконував функції віце-президента Польської академії літератури³. Воєнні роки внесли у ліричну поезію Л. Стаффа поглиблений процес пошуку поетичного контакту з життям. До збірника “Teżca łez i krwi” увійшли вірші з неопубліцистичною тематикою – образами школи, зміненої на госпіталь, зніманням із церковної дзвіниці дзвона, втечею та долею утікачів. У пізніших “Польових стежках” (“Ścieżkach polnych”) домінує тематика праці⁴. О. Ортвін характеризував поезію Л. Стаффа як своєрідну “філософською лірикою”, адже у його віршах помітні риси ідей стоїцизму та втілена ренесансна концепція вартостей. Хоча Л. Стафф не торкається у своїй поезії теологічних питань, етична проблематика досить часто виходить на перші місця⁵.

¹ *Кияновська Л.* Стильова еволюція Галицької музичної культури XIX–XX ст. / Л. Кияновська. – Тернопіль: Астон, 2000. – С. 180.

² Українсько-польські літературні взаємини: історія, типологія, рецепція / [О. Астаф'єв, П. Михед, Є. Нахлід та ін.]. – Донецьк: Ноулідж, 2010. – С. 109.

³ *Eustachiewicz L.* Młoda Polska Charakterystyka okresu i wybór tekstów / L. Eustachiewicz. – Warszawa: Wyd-wa Szkolne i Pedagogiczne, 1982. – S. 82.

⁴ *Ibidem.* – S. 86.

⁵ *Ibidem.* – S. 87.

Звичайно, львівська аура наситила вірші Л. Стаффа, адже саме в інтелектуальному середовищі міста він сформувався як поет, хоча безпосередньо Львова у своїх віршах не згадував⁶.

Відомий поет, який жив та працював у Львові, – Т. Холлендер, польський сатирик, перекладач (єврейського походження). Із 1928 р. навчався в Університеті Яна Казимира на відділі права, публікував свої поезії на сторінках різних львівських газет. Із 1930 р. студіював полоністику, саме за його ініціативою молода львівська інтелігенція об'єдналася в Модерному клубі працівників культури (С. Кавин, Т. Терлецький, Людвік і Маріан Туровичі, Б. Левицький, Я. Гарбачовська та група письменників-початківців, університетських ровесників Т. Холлендера: А. Баумгартен, Т. Парніцький, С. Роговський). У 1933 р. ця група, зокрема, й Т. Холлендер, почала видавати часопис “Вчора – сьогодні – завтра”, в якому окреслювали демократичні переконання львівської інтелігенції⁷. Ще через півроку вийшов інший друкований орган “Сигнали”, редакторами якого стали Т. Холлендер та К. Курилуки. Діяльність місячника слугувала пропагуванню та збереженню елементарних демократичних засад у суспільстві. На сторінках “Сигналів” порушували національні питання, зокрема проблему співжиття з українським та єврейським народами, яких визнавали за рівних польському. У Т. Холлендерові українська література знайшла прихильника та популяризатора, що спромігся підготувати антологію української поезії, яка побачила світ у 1939 р. (видавництво “Roj”). Т. Холлендер став лауреатом кількох поетичних конкурсів, зокрема, в 1933 р. його вірш “Плита незнамого жовніра” був відзначений на конкурсі поетів, що організувало Польське радіо. У наступному році за вірш “Століття” зайняв першу сходинку в конкурсі молодих поетів, організованому “Літературними відомостями”. Сатиру Т. Холлендера друкували на своїх сторінках варшавські “Шпильки”. Саме у жанрі сатири поет здобув найбільшого визнання, його сатирична книга “Польща без жидів” стала зразком для письменників-сатириків⁸.

У творчості С. Віткевича, Я. Івашкевича, Я. Парандовського, В. Гомброви-ча, З. Налковської та інших авторів звучали теми кризових явищ у культурі та цивілізаційній моделі. На подібних позиціях стояли поетичні групи “Квадрига” (Kwadruga) та “Загари” (Żagary)⁹. Катастрофічні й апокаліптичні настрої набували характеру епідемії та охопили цілі літературні групи та покоління, з’явилися гострі психологічні замальовки¹⁰.

Щодо умов розвитку української літератури у міжвоєнному Львові, то деякі дослідники схиляються до думки, що “українська і польська літератури функціонували в одному обширі, будучи наближеними через державну належність, але переживаючи роз’єднання внаслідок значною мірою недалекогоглядної політики польського уряду щодо українства”¹¹.

⁶ Львівщина в польській літературі: бібліографічний покажчик / [упоряд. О. Лук’яненко]. – Львів: Росстр-7, 2012. – С. 27.

⁷ Literatura polska w okresie międzywojennym. – Kraków: Wyd-wo Literackie, 1993. – Т. 4 / [zespół redakcyjny: I. Maciejwska, J. Trznadel, M. Pokrasenowa]. – S. 401.

⁸ Ibidem. – S. 402–403.

⁹ Українсько-польські літературні взаємини... – С. 87.

¹⁰ Kaniewska B. Literatura polska XX wieku / B. Kaniewska, A. Legeżyńska, P. Śliwiński. – Poznan: Wyd-wo Poznańskie, 2005. – S. 14.

¹¹ Українсько-польські літературні взаємини... – С. 81.

Характерним для міжвоєнного періоду стало функціонування напрямів, які так і не перетворилися в літературну систему, а радше виконували функції вказівників для пошуку нових прийомів, технік та виникнення нових тенденцій. До таких належав апокаліптичний напрям, близький за ідеями до європейського катастрофізму¹².

У розвитку польської літератури міжвоєнного періоду можна виділити два етапи, що пов'язано зі зміною поколінь письменників. Адже в 1930-х рр. постав якісно новий образ літератора, який не покликався на національно-романтичну традицію. Першою поетичною групою в незалежній Польщі стало Познанське об'єднання, що гуртувалося навколо журналу "Здруй", програма якого була не чіткою і нагадувала суб'єктивну поезію "Молодої Польщі". У 1922–1928 рр. літературна група "Чартак", пов'язана з іменем Е. Зегадловича (критик капіталістичної системи, Церкви, антифашист, виступи якого у Львові в 1930-х рр. намагався заборонити Б. Твардовський), видала три поетичні альманахи¹³. Поезії Е. Зегадловича притаманні сильні гуманістичні тенденції, однак через виразне заперечення християнських цінностей значна частина суспільства їх не сприйняла. Вже у 1920-х рр. Е. Зегадлович зіткнувся з серйозною критикою знаних літературознавців К. Іржиковського, С. Колачковського, З. Василевського¹⁴.

Літературний місячник "Скамандер", що виходив у Варшаві в 1920–1928 рр. і в 1935–1938 рр., публікував твори Ю. Тувіма, Я. Івашкевича та інших. Сама група "Скамандер" попередньо сформувалася навколо тижневика "Літературні відомості", а серед її засновників, крім вищезгаданих, були такі поети, як Я. Лехонь та А. Слонімський¹⁵. У 1920 р. відбулося об'єднання Варшавської та Краківської груп футуристів, у яку ввійшли А. Стерн, А. Ват, що ґрунтували свою діяльність на новомодних лівих поглядах та пропагували гасло "Мистецтво в маси". Продовжив традиції футуристів Краківський "Авангард", у середині 1920-х рр. туди ввійшли Ю. Пшибось, Я. Бженьковський, А. Важник, Я. Курек. Краківський "Авангард" видавав журнал "Звротниця"¹⁶.

У 1930-х рр. набули популярності соціально-політичні питання, які прозирають у творах М. Яструня "Зустріч у часі", "Інша юність", "Потік і мовчання". До популярних належали прозові твори А. Струги "Нагорода за вірну службу", "Могила невідомого солдата", "Жовтий хрест", які об'єднувала пацифістська ідея; роман С. Рембека "Наган", присвячений тематиці польсько-радянської війни і війни взагалі як непоправного зла, що змінює життя людей; "Роман Терези Геннерт" С. Налковської, в якому йшлося про післявоєнні труднощі, які долають колишні легіонери¹⁷.

Журнал "Verbum", що виходив у 1934–1939 рр., став рупором католицької літератури, об'єднавши митців, які дотримувалися ідей неотомізму, сповідували принципи поєднання розуму та віри, відстоювали розвиток культури на християнських традиціях. До цієї течії католицької літератури належать твори З. Коссак-Щуцької

¹² Там само. – С. 84.

¹³ Хорев В. Польская литература XX века 1890–1990 / В. Хорев. – Москва: Индрик, 2009. – С. 55.

¹⁴ Brückner A. Literatura polska Początki – Rozwój – Czasy Ostatnie / A. Brückner. – Warszawa: Nakładem Księgarni Trzaski, Evertai Michalskiego, 1931. – S. 354.

¹⁵ Literatura polska w okresie międzywojennym. – Kraków: Wyd-wo Literackie, 1979. – Т. 1 / [zespół redakcyjny: J. Kądziała, J. Kwiatkowski, I. Wyczańska]. – С. 159.

¹⁶ Хорев В. Польская литература XX века 1890–1990. – С. 62–64.

¹⁷ Там само. – С. 80–81.

(“Золота вольність”, 1928, “Хрестоносці”, 1935), Є. Анджеєвського (“Спокій серця”), що ґрунтуються на беззаперечній ролі Церкви та вірі в Бога¹⁸.

Найвпливовішими літературними організаціями у міжвоєнному Львові були Літературне товариство ім. А. Міцкевича та Професійна спілка польських літераторів. Перше зосередило свою роботу на проведенні Вечорів літературного щоденника (“Wieczorów Pamiętnika Literackiego”), що зазвичай відбувалися у приміщеннях Оссолінеуму й супроводжувалися жвавими дискусіями та обговореннями за участі знаних літераторів, літературознавців та львівської інтелігенції. Подібні обговорення спровокувала доповідь Б. Жукотинської “Французьке суспільство у працях Павла Бургета”, виголошена на XII вечорі Літературного щоденника 20 жовтня 1936 р.¹⁹.

Мета Товариства полягала в організації досліджень польської літератури, науковому поглибленні вивчення польської мови як засобу вираження творчої думки митців, пропаганді захоплення польською літературою, вшануванні А. Міцкевича, дослідженні творчості тогочасних письменників²⁰.

Літературне товариство ім. А. Міцкевича було засноване у Львові в травні 1886 р. як інституція, покликана підтримувати культ поета А. Міцкевича, як суспільне явище, що консолідувало би поляків. Ще в австрійський період Товариство організовувало історико-культурні з'їзди та конференції, мало друкований орган “Літературний щоденник”. Товариство у міжвоєнний період розвинуло свої відділи в інших містах Польщі (Варшава, Краків, Люблін, Познань, Лодзь, Катовіце, Вільно), в чому неабияка заслуга одного з керівників Товариства Б. Гибриновича²¹.

З відновленням незалежності Польщі Літературне товариство ім. А. Міцкевича переживало певні фінансові труднощі і не отримувало жодного фінансування з державного бюджету. З певних причин під загрозою залишалося видання у Львові “Літературного щоденника”, тому керівництво виношувало плани його випуску в Познані або ще далі. У 1921 р. “Літературний щоденник” надрукували в Перемишлі²². Саме в незалежній Польщі Товариство переросло місцевий рівень і перетворилося в загальнопольську організацію, яка ставила своїм завданням пропаганду захоплення національною літературою²³.

У міжвоєнний період чимало статей у “Літературному щоденнику” набуло рецензійного характеру, на чому наполягав проф. В. Брухнальський. Найважчими у діяльності Товариства стали 1920-ті рр. та період економічної кризи, що вимагав неабиякої організаторської та систематичної праці ентузіастів, що згуртувалися навколо проф. Б. Губриновича та секретаря Товариства С. Лемпільського. З 1933 р. розпочалося відродження й розширення меж Товариства, чим неабияк переймалося нове

¹⁸ Там само. – С. 85.

¹⁹ Центральний державний історичний архів України, м. Львів (далі – ЦДАІЛ України). – Ф. 202 (Літературне товариство ім. А. Міцкевича у Львові). – Оп. 1. – Спр. 71 (Порядки денні, плани, списки присутніх та ін. Матеріали про роботу наукових засідань товариства так з. “Вечори пам'ятника літературного”). – Арк. 34.

²⁰ Там само. – Спр. 3 (Рішення Львівського воєводського управління про зміну окремих статей статуту Товариства. Статут. 1937 р.). – Арк. 2.

²¹ Там само. – Спр. 51 (Газетні вирізки статей з нагоди святкування 50-річчя заснування Товариства). – Арк. 1.

²² Там само. – Спр. 7 (Звіт про діяльність правління товариства за 1918–1928 рр. 1928 р.). – Арк. 7.

²³ Там само. – Спр. 8 (Праця секретаря товариства Надольського Броніслава “Літературне товариство ім. А. Міцкевича – нариси історії 1886–1936 рр.” 1937 р.). – Арк. 23.

керівництво на чолі з проф. Ю. Клейнером, який зумів домовитися про фінансування “Літературного щоденника” в Міністерстві релігійних віровизнань та громадської освіти, доводячи, що цей орган чи не єдиний проводить критично-наукові літературні дослідження в Польщі. Крім того, у 1930-х рр. на видання “Літературного щоденника” Товариство отримувало підтримку Львівської міської ощадної каси та мерії²⁴.

Загальнопольського культурного значення набув Науковий з’їзд імені І. Красіцького, що відбувся у Львові в червні 1935 р. за підтримки міністра релігійних визнань та громадської освіти В. Єджеєвича. До почесного комітету з’їзду ввійшли перші особи міста: президент В. Дрояновський, вірмено-католицький архієпископ Ю. Теодорович, ректор Університету Яна Казимира Я. Чекановський²⁵. Неформальне відкриття з’їзду відбулося в ресторані готелю “Жорж” 7 червня, наступні три дні тривали наукові засідання, на яких, зокрема, було представлено такі доповіді: Л. Бернацького про стан вивчення творчості І. Красіцького, Я. Горака “Епоха Красіцького в слов’янській літературі”, В. Чернобаєва “Красіцький в російській літературі”, С. Кольбушевського “Роль літературних досліджень в побудові народної культури”, В. Татаркевича “Естетична культура епохи Станіслава Августа”, Ю. Салоні “Викладання польської мови в гімназіях і плани викладання в університеті”, Б. Надольського “Станіславська епоха в порівнянні польського ренесансу” та ін.²⁶. Конференція дала змогу польським літературознавцям обмінятися думками та ідеями, було звернено увагу на потребу вивчення І. Красіцького та його епохи. Сучасники вважали з’їзд справжнім конгресом полоністів, що не поступався давнішому з’їзду 1910 р., яке організувало Товариство (Наукові читання ім. Ю. Словацького)²⁷.

Упродовж міжвоєнного періоду Літературне товариство взяло участь у з’їзді польських літераторів у травні 1920 р. у Варшаві. Члени товариства були учасниками всіх важливих наукових та культурних з’їздів, а саме: у відкритті пам’ятника Сінкевичу в Бидгощі, у ювілеях Я. Антоневіча, К. Моравського, відкритті міської книгарні в Торуні, в академії на честь Ю. Словацького (3 квітня 1924 р.), у з’їзді полоністичних гуртків, що відбувся у Львові. Крім того, Літературне товариство ім. А. Міцкевича входило до Союзу наукових товариств Львова²⁸. У першій половині 1920-х рр. Товариство організувало 10 наукових конференцій у Львові, 10 грудня 1926 р. – святкування 40-ліття наукової діяльності проф. В. Брухнальського. За період 1918–1928 рр. у виданні Товариства “Літературний щоденник” побачили світ 61 трактат, 57 матеріалів, 66 доповідей, 121 рецензія, 5 перекладів²⁹.

У березні 1938 р. у засіданнях Товариства виступили з доповідями проф. М. Пішчківський та К. Розтворовський³⁰. Бурхливий розголос у львівському середовищі отримала повість Я. Курека “Грип шаліє в Направі”. Цій книжці присвячено два вечори в читальні Оссолінеуму. Проф. університету Яна Казимира Ф. Буяк підійшов до повісті Я. Курека не з позиції літератури, а як соціолог і польськознавець. Критика

²⁴ Там само. – Арк. 24.

²⁵ Там само. – Спр. 49 (Програма наукового з’їзду ім. І. Красіцького). – Арк. 2.

²⁶ Там само. – Арк. 4 – 6.

²⁷ Там само. – Спр. 8. – Арк. 25.

²⁸ Там само. – Спр. 7. – Арк. 2.

²⁹ Там само.

³⁰ Там само. – Спр. 71 (Порядки денні, плани, списки присутніх та ін. Матеріали про роботу наукових засідань товариства т. зв. “Вечори пам’ятника літературного”). – Арк. 19.

була досить поміркованою, оскільки професор звернув особливу увагу на старання Я. Курека дати якнайвиразніший образ повсякденного життя і на невдачу в цьому через неглибоке передання психології простолюду. Докладно аналізуючи працю, Ф. Буяк звернув увагу й на інші промахи автора у творенні характерів персонажів: інтелігенція також грішить своєю недолугістю, проте автор цього їй не закидає, а зосереджує увагу найперше на створенні типів жебраків та ненормальних. До жвавої дискусії на цих вечорах долучилися Я. Гарбачовська, проф. Р. Ингарден, п. О. Курилюк та інші учасники засідань³¹. У межах Вечорів літературного щоденника піднімали не тільки питання літературної критики, а й проблеми розвитку польської літератури в різних її напрямках, а також обговорювали дотичні теми. Цікавою була лекція о. прелата А. Клавка “Правила перекладу псалмів”³². У засіданнях брали участь переважно професори-літературознавці університету Яна Казимира. Крім вищезгаданих, це Ю. Клейнер, Е. Кухарський, С. Скварчинська, С. Лемпійський та запрошені з центральних частин Польщі.

Спільно з Історичним товариством Літературне товариство ім. А. Міцкевича у 1937 р. проводило святкування 50-ліття своєї діяльності. В урочистих засіданнях взяли участь ректори та професори вищих навчальних закладів Львова, єпископ Є. Базяк та представники інших міст Польщі. Завершилася урочиста академія виступами популярного хорового колективу “Бард”. У підведенні підсумків діяльності Товариства за 50 років наголошували на активній співпраці з науковим закладом ім. Осолінських, організації полоністичних сеймів та з’їздів, виданні “Літературного щоденника” та поширенні відділів по всій Польщі, визнавали заслуги редколегій та керівника Л. Бернацького³³. Самі урочистості тривали два дні – 5 і 6 червня 1937 р. Насичена програма складалася з меси в костелі св. Миколая та наукових засідань, на яких, зокрема, звучала доповідь Є. Кухарського “Наукова діяльність Романа Пілата”, обговорення планів подальших напрямів діяльності Товариства. Наступний день, 6 червня, розпочався із вшанування пам’яті померлих членів Товариства на Личаківському цвинтарі біля могили одного із засновників Товариства Р. Пілата, урочистої академії в університеті Яна Казимира, а закінчився святковою вечерею в ресторані готелю “Жорж”³⁴.

Літературним товариством ім. А. Міцкевича до 1934 р. керував К. Брухнальський, а коли Товариство поширилося на всю Польщу – Ю. Клейнер³⁵. У Варшаві виходив власний друкований орган Товариства “Бібліотека літературного щоденника”, в якому публікували статті, присвячені польській літературі. У 1935 р. було подолано фінансові труднощі та поступово розширено обсяг видавництва. “Літературний щоденник”, щоквартальний часопис Товариства, присвячений історії та критиці польської літератури, існував за фінансової підтримки Міністерства віросповідань та громадської освіти і фундації ім. В. Мінського³⁶.

Професійною, організаційною та літературно-критичною діяльністю займалася в місті Професійна спілка польських літераторів, бюджет якої в 1930 р.

³¹ Там само. – Арк. 24.

³² Там само. – Арк. 31.

³³ Там само. – Спр. 51. – Арк. 2–3.

³⁴ Там само. – Арк. 9.

³⁵ Там само. – Арк. 11.

³⁶ Там само. – Арк. 20.

становив 11622 злотих³⁷. Одним із напрямів діяльності стало проведення дискусійних літературних вечорів. Зокрема, в 1937 р. було організовано 14 таких вечорів, у яких взяли участь С. Пшибильський, Е. Раваху («Від кризи культури до “Третьої республіки”»), доктор Г. Гілберова (“Інтелектуалізм Софії Налковської”), доктор Т. Терлецький³⁸. У лютому 1938 р. у Львові відбувся авторський вечір популярної письменниці С. Налковської, що викликав неабиякий ажіотаж³⁹. Крім того, в 1930-х рр. у цих вечорах взяли участь А. Черни («Авторитет королівської влади в “Стефані Баторії”» К. Брончука»), М. Гауснерова, Я. Бржожа, Р. Ингарден, Я. Гарбачовська та ін⁴⁰. У 1935 р. навколо об’єднання згуртувалися 63 професійні літератори, літературознавці та критики. Бібліотека спілки нараховувала понад 50 томів, надійшло близько 85 книг, зокрема нові томи збірок Л. Стаффа та І. Берента. Бібліотека передплачувала журнал “Сигнали”, познанське “Літературне життя”, “Нові часи”⁴¹. Тривалий період керівництво Професійною спілкою польських літераторів здійснював О. Ортвін, обов’язки секретаря виконував М. Гауснер⁴².

Популярними львівськими поетесами залишалися М. Вольська та Б. Обертинська, вони порівнювали Львів із куточком раю, оспівували красу садів, темп життя та специфічну ауру міста. У поезіях Б. Обертинської ця тема різко обривається в 1940 р., що пов’язано з розлукою з містом (заслання у радянські табори)⁴³. Одним із поетів, який працював у жанрі гуморески у Львові, був М. Гемар. Його творчість багатогранна, крім гуморесок, поет творив пісенну лірику, філософські вірші, однак майже ніколи М. Гемар не відходив від теми міста. Велику популярність у міжвоєнний період здобула пісня на слова поета – “Коли знову зацвіте білий бузок”. Вірний темі Львова, у своїй творчості Г. Збежховський – відомий театральний критик і поет, автор слів пісні “Пиймо, пиймо, пиймо браття”⁴⁴.

Деякі дослідники схильні виділяти в польській літературі три головні напрями “кресової літератури” міжвоєнного періоду: віленський, волинський та “східно-малопольський” зі своєю тематикою та поетикою⁴⁵. Якраз самобутнім локальним колоритом вирізнявся Львів – центр синтезу та співжиття кількох народів, культур та віросповідань. Тут виходив місячник “Сигнали”, що публікував твори письменників різних національностей, і діяла поетична група “*Rybałci*”. У Львові постав міф “львівського батяра”, який підтримали поети-гумористи, зокрема М. Гемар, який у своїх карикатурах висміює регіональну мовну мішанину та особливу ментальність львів’ян, апелює до здорового глузду та людських почуттів. Львівським гумористом був також К. Макушинський, який, однак, по-особливому виділяв Львів серед інших міст Польщі, підтримуючи міф “завжди вірного Польщі”, “чуйного

³⁷ Там само. – Ф. 714 (Професійна спілка польських літераторів у м. Львові). – Оп. 1. – Спр. 1 (Книга протоколів засідань правління 1927–1938 рр.). – Арк. 72.

³⁸ Там само. – Спр. 3 (Звіт про діяльність спілки за період від 9 травня 1937 по 15 травня 1938 рр.). – Арк. 2.

³⁹ Там само. – Арк. 4.

⁴⁰ Там само. – Арк. 92.

⁴¹ Там само. – Спр. 1. – Арк. 105.

⁴² Там само. – Арк. 116.

⁴³ Львівщина в польській літературі: бібліографічний покажчик / [упоряд. О. Лук’яненко]. – Львів: Росстр-7, 2012. – С. 27.

⁴⁴ Там само. – С. 27–28.

⁴⁵ *Hadaczek B. Historia literatury kresowej / B. Hadaczek. – Kraków: 2011. – S. 281.*

журавля та вірного пса”. Саме К. Макушинському належав образ “пані Дульської” – “личчаківської баби”, “матері львівського колгунства”⁴⁶.

Галичину, також і Львів, описували у своїх творах С. Помер, С. Роговський, М. Павліковський. Східну Галичину як місце розвитку подій у “Приватній міфології” використав Б. Шульц⁴⁷.

Варто згадати про видання “Львівські музичні та літературні відомості”, що виходило в місті з 1925 р. як орган Союзу музикантів та педагогів і було присвячене музичній культурі та літературній творчості. Редакторами місячника були А. Хибінський, І. Фейхт, В. Фріман, М. Гостинська, Ю. Єдлич, І. Вінявська, М. Солтис та ін. У часописі друкували статті критики та історики літератури – К. Чаховський, Ю. Клейнер, Ч. Ястрібець-Козловський, С. Колачковський; художні твори – поети М. Чухновський, В. Зехентер, М. Пехал, прозаїки В. Мельцер-Рутковська, Л. Хвістек. Крім того, на сторінках журналу можна було знайти інформацію про розвиток української та іноземної літератури (французької, російської, естонської) і дискусійний матеріал про творчість Ю. Словацького, С. Пшибишевського, С. Виспянського, Т. Боя-Желенського⁴⁸. У журналі друкували вірші молодих львівських поетів, порушували питання співжиття різних народів, публікували твори радянських українців П. Тичини та М. Рильського⁴⁹. Крім того, тут вміщували матеріали з концертних та оперних виступів у Львові, а також інших містах Польщі та цілої Європи, наприклад, докладні звіти про популярні Зальцбурзькі фестивалі. Особливу увагу редактори журналу звертали на музичну культуру та новітні музичні тенденції, що нерідко провокували дискусії серед меломанів. Свої статті в журналі оприлюднювали А. Хибінський, Ю. Райс, Е. Штайн та інші музикознавці⁵⁰.

Осередками та місцями зустрічей літературної інтелігенції міста в 1930-х рр. залишалася кав’ярня “Атлас” на пл. Ринок 45, за описами дослідника Ю. Бірюльова, “прикрашена вітражами, розписами А. Процайловича, червоними меблями та шаржами Сіхульського. Це був останній Парнас мистецької богеми старого Львова”⁵¹.

Чинниками визначального впливу польської культури у Львові в міжвоєнний період були: специфічна колонізаторська політика адміністрації, покликана асимілювати непольське населення, заохочування та перевага у вживанні польської мови у всіх сферах культурного життя та в освіті. Безперечно, чимало польських літераторів прямо не були пов’язані зі Львовом, але їхня творчість дає змогу говорити про певний діалог польської та української культур та спільні взаємовпливи⁵². Водночас для українських літературних та мистецьких сил у 1920-х рр. взірцем залишалася Наддніпрянська Україна, де активізувалося літературне відродження в процесі

⁴⁶ Ibidem. – S. 290.

⁴⁷ Ibidem. – S. 295.

⁴⁸ Literatura Polska 1918–1932 / [autorzu: A. Brodzka, T. Burek, H. Kirchner]. – Warszawa: Warszawa Powszechna, 1975. – S. 128.

⁴⁹ Ibidem. – S. 129.

⁵⁰ Гутнікєвіч А. Мистецьке життя Львова у міжвоєнний період [Електронний ресурс] / Артур Гутнікєвіч // Незалежний культурологічний часопис “І” (Львів). – 2008. – Ч. 52. – С. 7–9. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n52text/hutnikiewicz1.htm>.

⁵¹ Бірюльов Ю. Музи кав’ярень старого Львова / Ю. Бірюльов // Галицька брама. – 1995. – № 6. – С. 14.

⁵² Львівщина в польській літературі: бібліографічний покажчик / [упоряд. О. Лук’яненко]. – Львів: Росстр-7, 2012. – С. 16.

українізації, а в складі Польщі в цей час відбувалося скорочення українських шкіл, закриття Українського таємного університету, проведення політики паціфікації стосовно українського населення. М. Рудницький порівнював українську галицьку літературу з островом Робінзона, який чекає човнів порятунку, якими є література, що розвивалася на схід від Збруча⁵³. Грунтовної співпраці між українськими та польськими прозаїками та поетами не було через входження в різні об'єднання та ідеологічну, національну ворожнечу. В тій же українській групі "Митуса" провідні ролі належали колишнім січовим стрільцям (В. Бобинський, О. Бабій).

Щоденна львівська преса, тижневики та часописи на своїх шпальтах часто порушували питання розвитку мистецької культури міста. Популярні львівські газети: "Слово польське" ("Słowo Polskie"), "Львівський кур'єр" ("Kurier Lwowski"), "Новий вік" ("Wiek Nowy") зазвичай друкували щотижневі літературні додатки. Питанням культури присвячували свої статті тижневик "Нові часи" ("Nowe Czasy") та місячник "Львівська культура" ("Kultura Lwowska"), лише театральні теми розглядали "Театральне життя" ("Życie Teatralne") та "Львівська сцена" ("Scena Lwowska")⁵⁴.

Загальноєвропейські тенденції мали неабиякий вплив на розвиток польської літератури міжвоєнного періоду, з характерними катастрофічними мотивами у 1930-х роках. Чимало письменників були вихідцями Львова або деякий час жили в місті. Загальнопольське визнання отримали Л. Стафф, Т. Холлендер, М. Вольська, Б. Обертинська. Значний вклад у розвиток літературознавства внесли Професійна спілка польських літераторів та Літературне товариство ім. А. Міцкевича.

Taras Horbachevskiy. Polish community literary society in social and cultural life of Lviv interwar period

Activities are considered representatives of Polish literature in Lviv, conducting research work literary organizations of the city and their work at the national level.

Key words: Lviv, Poland, literary organizations, poetry group.

⁵³ Ільницький М. Від "Молодої музи" до "Празької школи" / М. Ільницький. – Львів, 1995. – С. 105.

⁵⁴ Гутнікевіч А. Мистецьке життя Львова у міжвоєнний період... – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n52text/hutnikiewicz1.htm>.